Jesu feliciter assistente!

DISPUTATIO ANATOMICA, DE PANCREATE,

Ejusque

Usu vero noviter detecto, eoque Neotericorum experimentis suffulto.

Quam

PRÆSIDE

JOHANNE DANIELE DORSTENIO,

Medicinæ Doctore, ejusdemque Professore Extraordinario, Fautore & Præceptore perpetim colendo,

Publicæ ac benevolæ Symmistarum excussioni subjiciet,

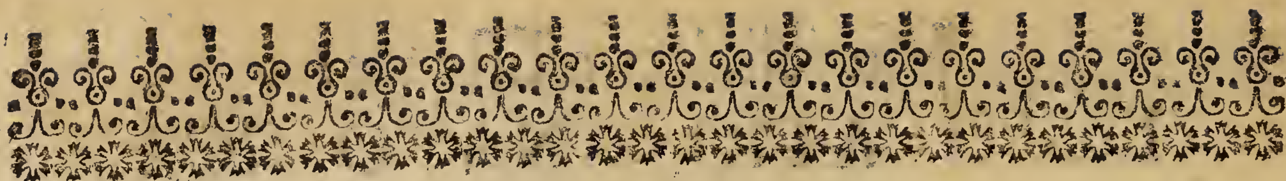
CASPARUS CHRISTIANUS SCHETLA, WETZFLARIENSIS.

Ad diem 9. Martii in Auditorio Medicorum horis consuetis.

MARBURGI CATTORUM,
Typis SALOMONIS SCHADEWITZII, Acad. Typogr.
Anno M.DC.LXXV.

(9,

NOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS, CONSULTISSIMIS AC SPECTATISSIMIS,

DNN. CONSULIBUS, SYNDICIS, SCABINIS AC SENATORIBUS LIBERÆ IMPERIALIS REIPUBLICÆ WETZFLARIENSIS,

DOMINIS PATRONIS AC FAUTORIBUS SUIS

Primitias has Academicas

in

Debitæ observantiæ tesseram promptiq; obsequii memoriam, cum devoto omnium rerum prosperrimarum voto, mente manuq; devotissima offert, consecrat ac dedicat

CASPAR. CHRISTIAN. SCHETLA.

Σὺν Θεῷ!

Auta vastiſſimo ratem pelago crediturus ventorum cum immaniſſimis fluctibus inter syrtes & infames ſcopulos certantium, quemadmodum ſit ludibrium, decollatâ recuperandi portum ſpe niſi pyxide ſit inſtructus nauticâ: Ita quoque immenſum Medicinæ oceanum trajecturus ſcientiâ Anatomicâ ſi ſit deſtitutus, vanæ praxeos ſit ludibrium; Nemo enim tum ſanitatis, tum plurimorum morborum accuratam notitiam acquiſivit unquam, niſi ex Anatome, hinc quod oculus in homine, id Anatomia in cognoſcendis morbis præſtare rectè creditur. Sicque non immeritò in Medicum Anatomes ignarum, Sapientis illius requiſitum cadit: OCULO INDIGET. Itaque hujus quicunque non perſpecta bene explorataq; habet omnia affectus corporis nunquam tollet, laterem lavabit, omnia plena erunt tenebrarum. Non autem cœli ex penetralibus Anatome hæc cum omnis cecidit, ſed nata in terris, & cum progreſſu temporis paulatinâ diligentia, ſtudio ac labore conflata; Seculi eſt felicitas, quòd inſolita inveniantur, noſtra, quòd inquirendi non fatigemur ſtudio. Cum ſole cottidiè nova naſcuntur, ſed omnia lymphis noſtris innituntur, quarum fœcunda ſcaturigine irrigati curioſi plus perficiunt, quam egerunt veteres; multum quidem egerunt hi, ſed tantum abeſt peregerint omnia, ut ignorarint potiùs infinita, cùm maxima pars illorum quæ ſcivere, minima ſit illorum, quæ ſequentium temporum nos docuit induſtria. Unicum exemplum de pancreatico ſucco probationis loco, cum per partes ſingula tradere tædioſum, imò impoſſibile ſit, ſufficiat. Quid enim eo unquam aut naturæ conſultius aut utilius ad cognitionem atque curationem plurimorum morborum in lucem prodiit? ejus tamen uſus genuinus hucusque ferè latuit, hactenus enim informe pancreas appellatum fuit corpus laxum cœnoſumque carnis fruſtulum, quaſi p.n. eſſet concretum, receptaculum cœni

in abdomine restagnantis, complexus lactearum & similiter habitum, non tam partis nomine dignatum quam pulvinaris ad instar saltem ventriculo substrati. Ne igitur & ego olim adversâ utar fortunâ, Anatomicis hactenus, quantum potui, invigilavi, utque ingenii mei vires periclitarer, pancreatis ejusq; succi verum ac genuinum Medicoq; cognitu necessarium usum, rudiori penicillo tradere proposui; Divinam Clementiam humillimis exorans precibus, ut mentem atque conatus hosce meos, gratiâ Spiritus sui Sancti dirigere velit, ut cedant in nominis sui gloriam, multorum ægrotantium salutem, atque proprium meum emolumentum, per & propter filium suum Redemptorem nostrum Amen.

CAP. I.

Definitionem exhibens nominalem.

GAlenus Sacræ nostræ Medicinæ antistes l. I. μεθόδυ θεραπευτικῆς c. 5. materiam aliquam tractaturis consulit, in omnibus de quibus quæritur ad rationem adsumant nomen; Consilio huic auscultantes, nonulla circa nomen in limine notabimus.

Nominum autem cura in tribus potissimum consistit, ἐτυμολογία nominum derivatione, ὁμονυμία nominum æquivocatione, & denique συνωνυμία nominum æquipollentia.

Ἐτυμολογίαν hujus nominis quod spectat, πάνκρεας latinæ interpretationis vocabulum non agnoscit, græcum enim est, & quidem compositum ex πᾶν omne & κρέας caro, ac si diceres corpus quantum est, totum carnosum. Appellatio autem hæc propriè ipsi non competit, cum potiùs totum glandulosum sit,

ſit, unde etiam *Picol.* commodius πάνδηνον vocatur, nervos tamen, venas, arterias ac membranas cum *Blaſio* non excludimus.

Ὁμωνυμίαν ſi conſideramus, diverſimodè uſurpari videmus, ſic in liberali ſignificatu ab *Aſellio* ſumitur pro media & maxima meſenterii glandula. In liberaliori à *Columbo* pro glandulis abdominis omnibus. Strictè verò & uſitatè magis ſignificat glanduloſum tantum laxum & informe illud abdominis corpus inteſtino duodeno venulis & fibrulis variis firmiter adhærens.

Συνωνυμία vocis in eo conſiſtit, quod quibusdam vocatur etiam καλλίκρεας ac ſi diceres carnem pulchrã, venuſtam; Item lactes ob candidum quem plerumque habet colorem. Aliis affuſio & cœnoſa pinquedo, quod in pinguiore forſitan corpore tota quaſi pinguedo videatur.

CAP. II.

Definitionem realem continens.

PErluſtratâ definitione *nominali*, jure ſuo ſuccedit *realis*, anchora veritatis omnium firmiſſima, ſicuti enim navis ſtabilitur, jactis anchoris, contra procellas, ita definitionibus in tranquillo ſcientiæ portu, contra ancipites opinionum fluctus, firmamur. Nobile autem hoc viſcus ita deſcribimus.

Pancreas est pars organica infimi ventris, maximâ sui parte in sinistro hypochondrio atque circa primam lumborum vertebram situm, peritonæi membranæ, quâ investitur firmiter annexum, unius manus ut plurimum longum, ductum ad intestinum duodenum locans, ut humor laudabilis, subacidus ex sanguine & spiritibus in eo elaboratus ad effervescentiam seu fermentationem novam aciditate sua, & bilis sale volatili abundantis concursu in intestinis instituendam, illuc transmitti possit.

Generis loco in definitione *pars* ponitur, nec immeritò, competit enim pancreati definitio partis, sive ex *Galeno Meth. med. l.*1. *c.* 5. partem definias, quod sit totum complens atque integrans; sive ex *Fernelio*, quod sit corpus toti cohærens, communiq; vitâ conjunctum, & ad functionem vel usum comparatum.

Organicæ constitutionis dicitur non similaris, cùm ex multis diversæ speciei similaribus conflatum, ejusque natura in eo sita sit, ut peculiarem aliquam actionem (non communem, qualis nutritio est, quæ omnibus partibus competit) edat atque ad eandem certo modo conformatum sit.

Differentia ex reliquis in definitione positis claret, de quibus nunc in sequentibus.

CAP. III.

Pancreatis ſitum, connexionem, magnitudinem ac ſubſtantiam explicans.

Dum ad rem ipſã nos conferimus, primò omnium ad ſitum viſceris hujus oculos conjicimus. Ipſâ autem autopſiâ edocti, collocatum pancreas dicimus in ſiniſtro magis hypochondrio, circa primam lumborum vertebram, transverſim ſub ventriculi parte poſteriore, inteſtino duodeno nonſolùm firmiter adhærens, verum ductu ſuo illud perterebrans, qui ductus *Wirſungianus* à *Wirſungo*, qui primus ejus, accuratiùs viſcus hoc inſpiciens, inventor extitit laudabilis; verùm omento, meſenterio aliisque partibus annexum quoque aſſerimus, uti infrà ex varia ſitus deſcriptione patebit.

In canibus eundem ſitũ ferè obſervamus, quamvis *Fallopius & Laurenbergius* talem in brutis non agnoſcant, cum prona incedant, ideò ſupra ventriculum jacere autumant. Nobiſcum tamen facit *Bartholinus in Anat. ſua l.1.c.13.p.m.113.* Situs ejus eſt, inquiens, ſub poſteriore parte ventriculi, hujusque fundo, duodeno & vena portæ, usque ad regiones hepatis & lienis, cui per membranas alligatur.

Similiter *Blaſius Anat. contr. l.2.c.11.p.213.* Situm eſt, inquit Pancreas ſub poſtica inferioreque parte ventriculi inter hepar & lienem transverſè, cum duo-

duodenó poro bilario, ramis ſplenicis perreptantibus, omento meſenterioque connexum.

Highmorus etiam nobiſcum ſentire videtur *diſquiſit. anatom. l.1. p.2. p.42.* dum inquit: Situm ad primam lumborum vertebram, poſteriori ventriculi parti, ejusque fundo duodeno, venæ portæ, renibus & ad hepatis usque ac lienis ſedes diffuſum; Ita quoque Bauhinus.

Nec adverſarius eſt *Laurenbergius Anat. corp. hum. Exercit. 5. §. 26. p.m.186.* ſcribens: Sedes pancreatis eſt circa primam lumborum vertebram, ſubſternitur poſteriori ventriculi parti & imprimis fundo, aliisque partibus vicinis. Nec

Regnerus de Graef Exercit. anat. de ſucci pancreatici natura & uſu, de ſitu tali, diverſam opinionem fovet, quando ita ſcribit: Situm eſt maximâ ſui parte pancreas in hypochondrio ſiniſtro, atque circa primam lumborum vertebram peritonæi membranæ, quâ inveſtitur, firmiter annectitur. Neque

Riolanus à noſtra deſcriptione diſcedit, dicens: Subſternitur ventriculo inſtar mollis pulvinaris, & ab hepate usque ad lienem porrigitur.

Quantitatem ſi contemplamur, pancreas ad viſcera reliqua proportionatum & modicum eſt.

Quoad *magnitudinem* plurimis eorum cedit, ſi tamen cum aliis in homine glandulis conferatur,

pluri-

plurimum reliquas omnes ſuperat ; nec tamen in magnitudine decus hoſpitatur, ſed & ab exiguæ molis rebus magnarum collectio virium eſt.

Veslingius magnitudinem pancreatis variare inquit, ac in obeſis grandius eſſe, atque iis, qui integro nutritionis officio mortem oppetiere.

Riolanus in hepatis molem exardeſcente liene obſervavit, unde vicarium lienis viſcus appellat. Verùm præternaturali modo hoc factum fuiſſe credimus.

Longitudinis & latitudinis pro diverſorum valetudinis reſpectu, non una obſervatur dimenſio. Vt plurimum tamen pancreas unius manus longitudinem habere dicimus, ſic ut extendatur à jecoris parte concava ſiniſtrorſum usque ad lienem, ſi naturalem modò ſervet conformationem, hic rejicimus opinionem Highmori & aliorum, qui quatuor digitos longum tantùm dicunt.

Latitudinem habet trium circiter aut quatuor digitorum transverſorum.

Craſſitiem denique agnoſcit, quanta eſt circiter pollicis; *Piccolh. in prælection.* craſſitiem trium aut quatuor digitorum transverſorum ipſi tribuit, qualem communiter non credimus.

Pondus; *Wartonus* uncias quinque in homine, in equo undecim habere inquit.

Quoad *substantiam* denique viscus hoc constitutionis, ut supra dictum, est *organicæ*, hinc variis constat ex partibus, tunicâ tenui pancreas vestitur; cùm autem ex variis & minoribus glandulis sit conglomeratum, contra *Blasium in Vesling. p. m. 55. §. Pars abdominis glandulosa.* Singula glandula suâ tegitur tunicâ, ita ut levi artificio glandulosum hoc corpus à se invicem separari ac distingui possit, & nonnisi singularum ejus glandularum conglomeratarum pars interior remaneat, una cum vasorum extremitatibus, quibus viscus hoc maximè abundat; glandulæ autem hæ conglomeratæ cum superficiei suæ aliqua inæqualitate conglutinatæ exsurgunt, quatenus non solùm viscus hoc, verùm etiam salivales glangulæ & thymus.

Hinc distinguuntur conglomeratæ à conglobatis: Conglobatæ enim æqualem habent superficiem & ex una quasi sibi continuata substantia conflatæ sunt & conglobatæ, quales in mesenterio aliisque locis conspiciuntur, vasisque lymphaticis donantur, ac liquorem suum ad communem ductum thoracicum sive volvulum ejus superiorem propellunt, sive in se præparatum sive aliunde acceptum.

Conglomeratæ verò non item; sed liquorem suum in peculiares deponunt cavitates; salivales

in

in oris cavitatem , pancreaticæ in tenue intestinum.

Differunt quoque hæ glandulæ ratione substantiæ, sæpissime enim in glandularum, quas conglobatas *Sylvius* vocat, medio, cavitas cernitur, non item in glandularum isto genere, quas conglomeratas vocat, cujus rei quoque testimonium præbet *Nicolaus Stenon in observ. anatom.*

Parenchyma pancreatis totum *glandulosum*, cum *Galeno*, *Veslingio*, *Bartholino* aliisq; constanter asserimus, quamvis *Riolanus* non glandulosum sed medium quid inter glandulosum & carnosum, sc. spongiosum esse velit.

Venosis constat partibus, hinc cum corde communicat per arteriarum cœliacarum ramum sinistrum, à quo reliquarum juxta Sylvium, partium more sanguinem perfectum accipit.

Cum hepate communicat per venæ portæ ramum insignem, atque ad ipsum amandat à sui nutritione vel succi sui generatione superfluum, ac ipsi non necessarium.

Cum intestino duodeno communicat per ductum proprium in universum pancreas per mediam ejus substantiam versus lienem divisis ramulis tendentem & quatuor circiter digitis transversis sub pyloro in hominibus cum ductu bilario con-

currentem (non item in canibus) & in tenuis inte-ſtini cavitatem apertum.

Nervoſis conſtat partibus inde planum eſt communicare cum cerebro per ramum ſc. dextrum internum nervi vagi, plexum nervoſum juxta meſenterii originem, conſtituentis, excipiendo hâc viâ ſpiritus animales.

C A P. IV.

Vſum pancreatis verum eligens.

GLandularum fermè omnium uſus olim ignobilis credebatur, ſuſcipiendis nimirum excrementis deſtinatus, verùm nunc temporis earum uſus longè alius, luditur non jam hæc, ſed planè alia inter Apollineos myſtas ſcena, dum glandularum omnium nobilior erutus è lateribus uſus. Glandulæ enim omnes, altâ nunc ſanguini pâce dictæ, vel lymphæ vel peculiari liquori conficiendis, operam ſuam locant.

Vitio tamen veteribus vertendum minimè eſt, quòd ulteriorem pancreatis uſum non tradiderint, nondum enim veram glandularum notitiam habuere.

Sic *Galenus de uſu part. l. 5. c. 1.* uſum tantum ferè aſſignat pancreati, ut vaſa in ipſo diſtribuenda ac diſcindenda munirentur. *Veſalius, Spigelius*, aliiq; plures idem ferè ſentiunt.

Lau-

Laurentius ac *Columbus* existimant ventriculo instar substerniculi & molliusculi pulvinaris subjici, quem usum *Laurenbergius anat. corpor. humani p. m.* 189. duobus reprimit argumentis; 1. quia nunquam potest, quomodocunque moveas corpus ad spinam tanta fieri ventriculi collisio, etiam remoto pancreate, ut is ulla ratione lædatur, aut habeatur duriter. 2. quia brutis, quæ prona ambulant, frustrà esset concessum pancreas, quibus in inclinato incessu ventriculus nunquam in vertebras impingi potest.

Credibile itaq; potiùs censemus, easdem ob caussas & eundem finem concessum esse hoc membrum homini, ob quem animantibus aliis, quæ natura prona & ventri obedientia finxit.

A vero deflectunt credentes, usum pancreatis esse, ne quid incoctum ex stomacho per pylorũ effluat, illum occludere, quorum meminit *Vesalius l. 5. c. 4.*

Varolius officium tale ipsi affingit, chylum colligere, quemadmodum circa radices vasorum umbilicalium secundinæ faciunt; Cui accedit *Highmorus disquisit. anat. p.* 43. & 44. qui nonsolùm colligere, verum etiam chylum aliquo modo præparare statuit, priusquam hepar ingrediatur, quemadmodum secundinas Hippocrates, sanguinem pro infante alterare credit.

Verum utriusq; opinio à vero aliena, nulla enim vasorum lacteorum in ipsum pancreas cernitur insertio, nulla itaque chyli istuc transmissio, multò minus præparatio seu depuratio.

Nullas autem venas lacteas ad hoc viscus tendere, præter experientiam adhuc multorum habemus testimonia.

Sic Blasius in Vesling. p.55. chylum suscipere, fictitium esse & à vero alienum, ipsiq; autopsiæ contrarium, vasa lactea ad pancreas abire, asserit.

Regnerus de Graef. l.c. huic sententiæ (sc. *Varolii* & *Highmori*) inquit, contradicit experientia, quâ constat, nulla vasa lactea tendere ad hoc viscus glandulosum quod forsan habuerunt nominati authores Asellium secuti, pro glandula mesenterii media, in quam venæ lacteæ intrant.

Alii inter quos *Backius & Folius*, ex intestinis chylum ductum hujus visceris ingredi, acriter defendunt, hinc ad hepar & lienem deferri. Falluntur & hi dicimus cum *Bartholino*, quia non pertingit hic ductus ad hepar aut lienem. 2. impedimentum idem tunicæ rugosæ obstat. 3. commune habet cum poro cholidocho ostium, ut egerendo utrumque serviat.

Ad egerendum itaque conditum esse pancreas persuasi sumus, nec tamen ad excrementitium

quen-

quendam humorem fecernendum, illumque ad inteſtina tenuia expurgandum, credimus, non enim fecernitur pituita, quemadmodum *Velthuſius* tradit; nec chyli purgamentum, ſicuti *Veslingius*; Nec ſerum, ſecundum *Pecquetum*; Nec atra bilis ad mentem *Lindani*; Nec melancholiæ ſentina, uti *Highmorus* quidem ſomniat; Nec denique bilis, uti *Bartholino* placet, & licet bile plenus repertus fuerit, in biliofa diarrhæa ut teſtatur *Van Horne*, iſtud tamen nihil probare dicimus, cum in tali ſtatu *p.n.* tota maſſa ſanguinea bile ſcateat. Nihil itaque ab inteſtino per hunc *ductum* W*irſungianum* in pancreas, nullum excrementum in pancreate ſecretum aut genitum per eundem ad inteſtina, ſed humorem laudabilem, maxime in ſtatu naturali ſe habentem utilem ex ſanguine & ſpiritibus animalibus in ipſo præparatum & quidem ſubacidum per ipſum deferri, cum *Excell. Sylvio* autumamus. Purum putum excrementitium non eſſe etiam ante multos annos *Mœbio* viſum fuit, ſi enim purum putum, inquit *fund. phyſiol. p.* 214. excrementum ac nullius uſus eſſet, natura canalem ad inferiora, in quibus inutilia ſcybala hoſpitantur, non ad ſuperiora, ubi chylus in ventriculo inchoatus expoliri debet, derivâſſet.

Succus autem hic laudabilis, quomodo ſingu-

lari vitro excipi possit, *ingeniosissimus Graef* per aliquot experimenta facta perspicuè *Exercit. de succo pancreatico* docet, cujus experimenti septimi omnibus modis expectationi satisfacientis, accuratam descriptionem in curiosorum gratiam adponere libet.

Sumendum longi colli vitrū Germ. **ein blätgen/** quale ad tincturam aliquam præscriptam sumi videmus ad illam excipiendam, in cujus ventris parte superiore foramen exile perterebrandum, quo aër in eo conclusus cedat succo pancreatico allabenti, hujus vitri collum coronetur nodoso funiculo, vel aliâ re quâvis, cujus beneficio commodius intestino consui queat, præterea calamus tenuis & longus anatum sylvestrium, circa partem sui ampliorem charta cocto amylo prius inductâ eousque obvolvatur, ut vitri orificio intrusus illud oppleat, ne ad calami latera vel bilis vel sanguis penetrans succum quæsitum inquinet, calamus ille vitro affigitur ob ductus pancreatici vitri collum non admittentis angustiam; mox epistomium ligneum ad eam conficiatur crassitiem, ut angustius calami orificium impleat, cui alligatum sit filum, & styli postea beneficio in calami partem ampliorem versus angustiorem eousque protrudatur, ut aliquantulum per orificium calami angustius promineat, ibique tam firmi-

firmiter hæreat, ut ad calami in ductum pancreaticum intrusionem sponte non retrocedat, atque tunc nec pituitâ nec crustâ intestini panneâ obturetur, ipseque ductus calami acumine lædatur, sed nec tam firmiter impellendum est dictum epistomium, quin fili beneficio retrahi queat. Figuras invenies in *Bartholiniana Anat. nov. ut & in Veslingii appendice cum comm. Blasii.*

Quo facto capiendus canis, cui per horas 15. aut 20. nullum est datum alimentum, præferendus autem Molossus junior, quippe qui præ aliis canibus omnibus viscera habet magna, multumque pancreatici succi, & vitam trahit diutiùs, minusq; parit in secando molestiæ. Jejunus canis sumendus, ne ob turgentia, ab alimentis cum ventriculo intestina, impediatur clausura abdominis post affixum vitrum. Tali itaque cani post obturatum vinculis os, ne mordendo noceat & extensa ligataque supra mensam crura, sub larynge, per apertam cutim & remotos musculos longos collum flectentes, transmisso sub arteria pneumatica stylo, duarum ipsius cartilaginum pars anterior exsecanda, quo per patens hoc orificium perficiatur respiratio, sublatâ omni voce. Hoc facto, abdomen aperiatur, mox extractum per vulnus intestinum duodenum proximè sub pyloro ligetur, ut & infra ductus

pancreatici exitum, ne quid opus hoc noſtrum turbet vel impediat. Deinde inter utramque ligaturam in longum findatur inteſtinum in parte ſui externa & à meſenterio libera, mox mundatis ſpongiâ pituitâ, bile aliisque ibi repertis, obſervetur ductus pancreaticus, qui duobus ferè transverſis digitis ſub ductus bilarii exitu, & eodem pene ſpatio, ſupra connexionem inteſtini cum pancreatis parte deſcendente occurrit in canibus, in quem blandè immittenda extremitas calami epiſtomio clauſi, una cum affixo vitro, quod mediante funiculo nodoſo, per filum duplicatum acui inditum inteſtino eſt aſſuendum, ut calamus in ductu pancreatico permaneat, nec ab inteſtino vitrum ſecedat, atque tunc demum abdomen ita filo duplicato conſuatur, ut extra ejus cavitatem vitrum propendeat, cui tandem pars veſicæ exſiccatæ, circa vitri collum per funiculum ita vincienda, ut vitrum undequaque tegat, ne ſanguis vel bilis affluens per vitri foramen intrare poſſit. Quibus ita perfectis epiſtomium ex calamo propendens è vitri foramine per filum retrahatur; Et hoc inſtrumentum ſemper ſufficiet, quando unus tantùm eſt in inteſtinum ductus pancreatici exitus, ſi verò plures, quod interdum accidit, aliud adhuc inſtrumentum requiritur, habens duas tabellas ex ebore factas,

ctas, in quarum extremitatibus ſunt foramina, illæ tabellæ inter ventriculum & affixum vitrum inteſtini lateribus meſenterio connexis utrinque ita applicentur, ut intermedium inteſtinum manu arctè comprimi queat, donec ſtylus acutus, hinc & cylindri, per dicta foramina transmittantur & per cochleas inteſtinum ita coarctetur, ut nihil ex dictis pancreatis ductibus, ſi qui ſint, effluere poſſit, applicato & hoc inſtrumento, abdomen ut ſupra dictum quoque filo duplicato conſuendum. Hinc argumenta de qualitatibus ac quantitate hujus ſucci ſingulis horis ad inteſtinum tenue fluentis, peti poſſunt.

CAP. V.

Succi pancreatici uſum ſubnectens.

SVccus pancreaticus ſubacidus tot quaſi ex fontibus rivuliſque confluens, quot globulis fermè & ſurculis ſtipatur viſcus hoc, placido curſu ac eleganti tramite continuo in alveum ſuum inteſtinum ſc. elabitur, officio ſuo à natura deſtinato ibi fungens, dum alimentis in ventriculo fermentatis admiſcetur.

Vſum ſucco huic primarium in eo ponimus, quod multùm faciat ad ſecretionem chyli per efferveſcentiam quandam in dicto inteſtino duodeno

& jejuno, ab alvinis fæcibus, ac ejusdem per vasa lactea vectionem.

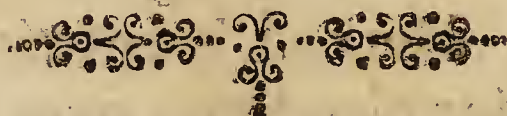
Effervescentia autem talis excitatur ex succi pancreatici aciditate & bilis sale volatili abundantis concursu, quicquid enim acido suffultum Spiritu, quicquid salsedine debita dotatum, clandestino coeunt bello omnia, ac secretionem heterogenii ab homogeneo procurant, sicque hâc subagitatione διάκρυσις & σύγκρυσις contingit; hinc lacteus quoque chyli candor, subitque subtilior pars venas, fæculentior omnis abscedit, dum crassior qui exit pyloro chylus, fluidior hoc exercitio evadit, quod exinde satis clarum, quando aperimus canem vivum, animadvertimus, absoluta in ventriculo fermentatione, semper ea quæ in ventriculo sunt consistentiam crassiorem viscidiorem, minusque albicantem, ea autem quæ in intestino, consistentiam fluidiorem minusque viscidam sed magis albicantem habere; Succus enim hic spiritu acido turgidus, alimentorum in intestino viscididatem solvendo ipsorum fluiditatem auget, magisque albicantia chymo similia reddit. Quemadmodum quemvis spiritum acidum cuivis substantiæ ⊖le lixivioso & oleo abundanti affusum albescentem; sic sulphur vulgare in quovis lixivio ⊖le solutum, rubescit, quamprimum autem affunditur acidi quid, albescit.

ſcit. Effervescentia hæc ac pugna minus effera, inſultus minus ſanis eſt furioſus, ſtillat blandè enim humor, hinc fit, cum obviis humoribus, accedente humore bilioſo mitis quoque ac blanda effervescentia, ut à ſanis non percipiatur, quia nullus tunc eſt ſenſus, qualis non rarò in ægris obſervatur, vel diſtenſionibus vel lancinationibus & torminibus vel frigore vel calore moleſtus.

Bilis cum acido effervescentiam, eamque blandam, obſervavit aliquando *Graefius*, in bile ſc. canina phyolæ concluſa, ex affuſa tertia circiter parte ſpiritus nitri, idque poſtquam in ſolis radiis tantisper vitrum ſervaſſet.

Quemadmodum autem viſcus hoc nobile officio ſuo à natura eſt dicatum, ſic eo ſi defraudetur, omnis generis ſordes in hanc vel illam partem deducuntur, variaque inde emergunt ſymptomata, quod multi, quibus ignotus adhuc hic hoſpes fuit, tamen agnovére, multorum morborum cauſas in eo quæſivere, ſicuti eorum teſtantur ſcripta; Omnium tamen morborum cauſas hîc ſecundùm nonnullos latitare, vix credimus. Denique quomodo peccet, iterumque reduci ſuccus degener poſſit ac debeat, fuse tradit *Sylvius* & *Graefius*, qui conſulendi. Plura ob brevitatis ſtudium addere non licet, hinc claudimus rivos, & paucula

de pancreatico isto rivo rudi minervâ tetigisse contenti sumus. Quæ, si palato tuo B. L. usque adeò non sapuerint, cogites materiæ gravitatem, totque authorum discrepantes sententias, ut bonus etiam Homerus hîc dormitet. Verùm ab his digrediens, tuam ô *Summe ac Misericors Deus*, perfectissimam bonitatem, sapientiam atque potentiam insuperabilem, supremis laudibus efferam, tibique confitebor, quia sapientiæ tuæ in mei corporis fabrica magnitudinem declarâsti; quia ex rudi & informi materiæ mole tantum opificium, operum sc. tuorum hocce complementum extruxisti, quia me in abdito, velut in imis partibus terræ, tam artificiosè conformasti, qui demum massam hanc primitus inanem & indispositam tam affabrè effinxisti, dum partium mearum delineationi præfuisti, oculorum meorum mirabilia creando, aurem mihi implantando, & quod rei totius caput est, Spiritum vitæ meas in nares insufflando. Tibi tot mirabilium Fautori cum Filio & Spiritu S. sit laus & gloria in sempiterna secula.

SUPER-

SUPERPONDIA.

I.

Vasa lactea mesaraica in intestinorum cavitatem instar hirudinum hiant.

II.

Venæ rubræ Mesaraicæ non item.

III.

Dato phlegmagogo evacuatur humor pancreaticus.

IV.

Nec tamen dantur electivè propriè dicta purgantia.

V.

Nec attrahunt purgantia humores ob similitudinem substantiæ.

VI.

Nec evacuatur quid in purgationis actu per venas mesaraicas rubras, nec per arterias quid, uti multi speculationibus solis contenti existimant.

VII.

Nec dantur cephalica alterantia & roborantia propriè dicta.

VIII.

Nec ophthalmica nec otica nec thoracica nec ſtomachica nec hepatica nec ſplenetica &c.

IX.

Anodynis genuinis quoque caremus.

X.

Bilis quæ in veſicula fellis continetur in hepate non ex chylo naſcitur.

XI.

Quamvis fœtus in utero chylo nutriatur.

XII.

Dulcia non abeunt in bilem ut vulgus credit.

XIII.

Non datur liquor Alkaheſt.

XIV.

Sanguis & Spiritus ſunt partes propriè dictæ.

XV.

Enemata nutrire poſſunt.

XVI.

Aurum oculos paſcit non cor.

XVII.

Experientia prout ab Authoribus deſcribitur non datur in Praxi.

FINIS.